

RAPORT

**Despre starea actuală și lacunele
implementării legislației privind ariile
protejate din Republica Moldova, inclusiv
recomandări de îmbunătățire a cadrului
legal și practicilor de conservare**

Elaborat de:
Aurel Lozan,
Doctor în științe biologice

Republica Moldova
Noiembrie, 2021

Conținut

Politica Republicii Moldova pentru mediu și biodiversitate	5
Cadrul regulatoriu național privind ariile protejate	6
Legislația primară	6
Legislația secundară (normativ-tehnică)	6
Structura instituțională	6
Cartea Roșie	7
Managementul ariilor protejate conform legislației naționale și internaționale	7
Sistemul național de arii protejate (SNAP)	7
Cadastrul obiectelor și complexelor din fondul ariilor naturale protejate de stat	8
Categoriile IUCN în legislația națională	8
Rețeaua Emerald	8
Categoriile reprezentative de arii protejate	9
Rezervația Biosferei Prutul de Jos	9
Parcul Național Orhei	9
Rezervații Științifice/Naturale	9
Rezervații peisajere	10
Situri Ramsar (Zone umede)	10
Ambiguități și abuzivități privind ariile protejate	10
Incoerențe legale: Rezervații Științifice versus Naturale	10
Nerespectarea și ignorarea legislației	11
Neconcordanță dintre regimul de conservare și management pădurilor	12
Tăierile ilegale selective	12
Vânătoarea ilegală în arii protejate	12
Extragerea petrolului în Rezervația Biosferei Prutul de Jos	13
Necorespunderi dintre condiții și categorii atribuite zonelor umede (Ramsar)	14
Capacități umane (profesionale) insuficiente	14
Finanțarea ariilor protejate inoportună și inadmisibilă	15
Alocațiile din bugetul de stat sunt limitate	15

Auto-finanțarea Agenției Moldsilva este distructivă	16
Planuri de management lipsesc sau sunt imperfecte	16
Salariile mici favorizează corupția și dezavatajează ariile protejate	17
Concluzii	18
Recomandări privind îmbunătățirea managementului ariilor protejate	19
Strategice	19
De revizuire a cadrului legal	19
Conceptuale	20
Referințe	21
Anexe	23
Anexa 1. Alte acte legislative care au tangență cu ariile protejate	23
Anexa 2. Acte normative aprobate cu referință directă sau indirectă la ariile protejate	24
Anexa 3. Instituțiile responsabile sau/și implicate în managementul ariilor protejate	26
Anexa 4. Categoriile naționale de arii protejate	28
Anexa 5. Evoluția suprafeței (ha) de arii protejate și rate de acoperire (%) în timp	29
Anexa 6. Cadrul legal care în primul rând necesită revizuire și/sau perfectare	30

Abrevieri

AO	Asociație Obștească
AP	Arie protejată / Arii protejate
APL	Autorități publice locale
BAU	(din engleză: Business as usual) Menținerea practicilor curente
CALM	Congresul Autorităților Locale din Moldova
CE	Consiliul Europei
DTP	Danube Transnational Programme (Programul Transnațional Dunărean)
FEN	Fondul Ecologic Național
HG	Hotărâre de Guvern
IUCN	Uniunea Internațională de Conservare a Naturii
ICAS	Institutul de Cercetări și Amenajări Silvice
IP	Instituția Publică
IPM	Inspectoratul pentru Protecția Mediului
ÎMM	Întreprinderi mici și mijlocii
ÎS	Întreprindere de Stat
ÎSS	Întreprindere Silvică de Stat
MADRM	Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului
MM	Ministerul Mediului
Moldsilva	Agenția Moldsilva
ONG	Organizație non-guvernamentală
OS	Ocol silvic
PAS	Planuri de Amenajament Silvic
PM	Plan de Management
PSE	Plăți pentru Servicii Ecosistemice
RB	Rezervație a Biosferei
RBPJ	Rezervația Biosferei Prutul de Jos
REN	Rețeaua Ecologică Națională
RM	Republica Moldova
RNPJ	Rezervația Naturală Prutul de Jos
RȘ	Rezervație Științifică
SEM	(din engleză: Sustainable ecosystem management) Gestionarea durabilă a ecosistemelor
SNAP	Sistemul Național de Arii Protejate
UE	Uniunea Europeană
UNDP	United Nation Development Programme [Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare]
WWF	World Wide Fund for Nature [Fondul Global pentru Natură]

Politica Republicii Moldova pentru mediu și biodiversitate

Problematika mediului în Republica Moldova nu a fost mereu în centrul atenției politicului sau a factorilor de decizie, deși societatea civilă și un grup dedicat de ONG-uri de mediu a ținut să mențină agenda ecologică pe masa politicului. Practicile ilegale de utilizare a resurselor naturale de rând cu un grad sport de abuzivitate asupra ecosistemelor naturale au dus la o degradare a Sistemului Național de Arie Protejate (SNAP). Cu toate acestea, în aspect legal Republica Moldova a avansat prin extinderea suprafeței fondului de arie protejate de stat de aproape de 3 ori din 1998 până în prezent. Totuși, calitatea ariilor protejate de stat nu s-a îmbunătățit, lăsând teren de activitate pentru proiecte de intervenții sau redresare/refacere a naturalității ecosistemelor protejate prin lege.

Odată cu alegerile parlamentare recente din 2021, mediul înconjurător și resursele naturale sunt incluse tot mai activ în vizorul societății, devenind o prioritate națională. În același timp, deschiderea țării către partenerii de dezvoltare a dezvăluit mai multe probleme care există la toate nivelele de management sau luare de decizii cu referință la gospodărirea/utilizarea resurselor naturale (păduri, ape) și aplicarea legislației. Iar ariile protejate ajung din nou pe agenda noii guvernări, care trebuie să ia decizii corecte pentru a găsi compromisul optimal între conservare pe termen lung (scenariul SEM) și continuarea lucrurilor prin gospodărirea curentă ce presupune finalizarea lucrărilor începute de reconstrucție ecologică în ariile protejate din fondul forestier de stat (=scenariul BAU)¹.

Este recunoscut, că AP asigură un șir de bunuri și servicii² pentru societate, indispensabile vieții și bunăstării omului. Conform studiilor recente, ecosistemele naturale ale Republicii Moldova generează circa \$22 miliarde anual (Popa B., 2013). Studiile arată, că atragerea investițiilor în managementul sustenabil al ecosistemelor ar putea adăuga valori monetare la dezvoltarea economiei naționale.

1 Două scenarii – menținerea practicilor curente (BAU) cu gestionarea durabilă a ecosistemelor (SEM).

2 Așa-numite *servicii ecosistemice*, avându-se în vedere acele beneficii social-economice pe care ni le oferă natura prin complexitatea sa de organisme și relații interconectate între ele într-o adevărată rețea ecologică generatoare.

Cadrul regulatoriu național privind ariile protejate

Legislația primară

Cadrul legal al Republicii Moldova cu privire la ariile protejate este, în sensul larg al noțiunii, unul destul de complex (vezi Anexa 1). Dar în sensul strict există doar o singură lege (considerată legea fundamentală a ariilor protejate) interconectată cu mai multe acte normative, conform aranjamentelor ierarhice.

Legea 1538/1998 privind fondul ariilor naturale protejate de stat (adoptată de Parlamentul Republicii Moldova) este legea de bază menită să stabilească aspectele juridice de crearea și funcționare a ariilor naturale protejate de stat, de rând cu principiile, mecanismul și modul lui de conservare și atribuțiile autorităților publice centrale și locale, ale organizațiilor neguvernamentale și ale cetățenilor.

Legislația secundară (normativ-tehnică)

Există un șir de hotărâri de Guvern cu referință la AP (vezi Anexa 2) care nemijlocit au ca scop reglementarea obiectelor și categoriilor de teren (sau AP) parte componentă a fondului ariilor protejate de stat. Alte acte normative își propun reglementarea la nivel bazinal (hidrografic) sau național (sisteme informaționale) a terenurilor, inclusiv din AP sau cu referință și la AP. Unele din aceste acte normative necesită revizuiți totale, spre exemplu Regulamentul de funcționare a Rezervației Biosferei Prutul de Jos recent aprobat de Guvern (Nr. 122 din 12.08.2021).

Structura instituțională

Principala instituție responsabilă de AP este autoritatea centrală de mediu, actualmente **Ministerul Mediului** (MM) al Republicii Moldova. Pentru elaborarea politicilor și legislației de mediu (implicit AP), MM cooperează strâns cu instituțiile de cercetare de specialitate (Grădina Botanică / Institutul, Institutul de Zoologie, Institutul de Ecologie și Geografie, cu societatea civilă / comunitatea ONG-lor și alte structuri după necesitate. Vezi Anexa 3 pentru mai multe detalii privind instituțiile implicate în managementul AP.

Agenția Moldsilva, subordonată MM, are în gestiune o bună parte a ariilor protejate (circa 40%), în special celor din fondul forestier național, prin intermediul întreprinderilor de stat și ocoalelor silvice parte componentă a acestora. Conform legislației în vigoare (*Codul silvic 887/1996, Regulamentul 150/2010*), Moldsilva elaborează și organizează conservarea, reconstrucția ecologică, precum și regimul de administrare a AP cu specii-cheie.

Inspectoratul pentru Protecția Mediului, subordonat MM, exercită controlul de aplicare a legislației și supravegherea obiectelor din cadrul AP.

Agenția de Mediu realizează monitoringul calității ariilor naturale protejate de stat și emite autorizații privind utilizarea mediului înconjurător.

Autoritățile publice locale (APL) organizează managementul ariilor protejate, ale căror deținători de terenuri sunt, precum și asigură regimul de protecție corespunzător categoriei de management instituit din perimetrul administrativ al acestora.

Cartea Roșie

Cartea Roșie se referă la toate speciile care necesită cumva protecție și pe toată suprafața țării. Conform datelor din diverse publicații și din experiența personală s-ar putea spune cu certitudine, că majoritatea speciilor protejate prin lege (=incluse în Cartea Roșie) își găsesc refugiu anume în ariile protejate. În istoria Republicii Moldova, doar 3 ediții a Cărții Roșii au fost elaborate, ca regulă o dată la 10 ani. Important este, că numărul speciilor incluse în lista celor protejate a crescut mereu, de la prima până la ultima ediție.

Astfel, prima ediție a Cărții Roșii (1978) includea 26 specii de plante și 29 specii de animale. Ediția a doua (2001) a inclus – 126 specii de plante și 116 specii de animale. Ultima ediție a Cărții Roșii a RM din 2015, după o activitate de cercetare ce a durat cca 10 ani cuprinde deja 208 specii de plante și 213 specii de animale, specii vulnerabile, periclitate și critic periclitate. *Legea cu privire la Cartea Roșie a Republicii Moldova* (Nr. 325/2005) stabilește principiile generale conform criteriilor de raritate a speciilor de plante și animale în plan național, considerând și Lista Roșie a Uniunii Internaționale a Conservării Naturii (IUCN).

Managementul ariilor protejate conform legislației naționale și internaționale

Sistemul național de arii protejate (SNAP)

Legea 1538/1998 oferă cadrul legal pentru 12 categorii diferite de arii protejate din Republica Moldova: 7 tipuri diferite (rezervație științifică, parc național, monument al naturii, rezervație naturală, rezervație peisajeră, rezervație de resurse, arie cu management multifuncțional) sunt delimitate în conformitate cu clasificarea Uniunii Internaționale de Conservare a Naturii, în timp ce 3 tipuri sunt aplicate la scară locală (grădina dendrologică, grădina zoologică și monumente de arhitectură peisajeră). În plus, 2 tipuri sunt stabilite prin alte reglementări internaționale – rezervație a biosferei (Programul UNESCO) și zonă umedă de importanță internațională (Convenția Ramsar). Vezi Anexa 4 pentru categoriile naționale de AP cu suprafața acestora. Suprafața totală a ariilor protejate la moment este de 189385,9 ha sau 5,61% din teritoriul țării (vezi Anexa 5).

Categoriile de AP naționale au fost atribuite anumitor sectoare reprezentative în urma unui proces îndelungat de argumentare științifică confruntat cu realitățile de gospodărire, conform procedurii prevăzute în *Regulamentul privind procedura de instituire a regimului de arie naturală protejată* (HG Nr. 803/2002). Ultima categorizare a SNAP a fost efectuată de proiectul GEF/UNDP "Fortificarea capacităților instituționale și a reprezentativității sistemului de arii protejate din Moldova", care a rezultat în reevaluarea sistemului de arii protejate și dezvoltarea unui cadru favorabil pentru extinderea sistemului de arii protejate prin includerea ecosistemelor sub-reprezentate. Cu toate acestea, scopul major, cel de adoptare a unei variante noi a Legii privind fondul ariilor naturale protejate de stat, nu a fost atins.

Cadastrul obiectelor și complexelor din fondul ariilor naturale protejate de stat

Conceptul unui Cadastru al obiectelor și complexelor din fondul ariilor naturale protejate de stat existent (<https://ieg.md/cadastrul-ariilor-protejate>), elaborat de Institutul de Ecologie și Geografie nu poate fi considerat un Cadastru eficient, în special din cauza că AP nu sunt delimitate și, astfel, necesită o masivă evaluare cu aplicarea ortofotoplanurilor de înaltă precizie.

Categoriile IUCN în legislația națională

În pofida faptului că, societatea civilă (implicit ONG-urile) a solicitat ca prevederile celor mai bune practici internaționale (ex: categoriile de AP ale IUCN) să fie luate în considerație, acestea nu au fost încă transpuse în legislația națională. În unele cazuri este dificil de stabilit concordanța între categoriile de arii protejate naționale și cele ale IUCN, precum și de a identifica care sunt obiectivele specifice și cerințele de management pentru acestea.

Rețeaua Emerald

Rețeaua Emerald din Republica Moldova este concepută ca parte componentă a Rețelei Ecologice Naționale (REN) și reprezintă o parte integrală a Rețelei Ecologice Pan-Europene.

Republica Moldova a beneficiat de un program comun finanțat de Uniunea Europeană și derulat de Consiliul Europei "Suport pentru crearea Rețelei Emerald" (2009-2016, faza I și II). Ca rezultat final al activităților desfășurate în cadrul proiectului, Republica Moldova a selectat pentru a include în Rețeaua Emerald 154 specii de plante și animale, inclusiv 14 specii de plante, 140 specii de animale (păsări – 80 specii, mamifere – 13 specii, amfibieni – 3 specii, pești – 19 specii, reptile – 2 specii, nevertebrate – 23 specii) și 30 habitate. Deja în anii 2018 – 2019, Comitetul Permanent al Convenției de la Berna a aprobat în total 61 situri Emerald cu statut de situri adoptate în RM. Actualmente, suprafața evidențiată a Rețelei Emerald din Republica Moldova care ar asigura parțial conservarea speciilor și habitatelor

din listele Rezoluțiilor 4 și 6 ale Convenției, constituie 277157 ha sau 8% din teritoriul țării. Cele 61 situri ale Rețelei Emerald, adoptate la Convenția de la Berna sunt propuse spre aprobare prin completarea Legii Nr. 94 din 2007 cu privire la rețeaua ecologică și includerea unui Capitol nou „Rețeaua Emerald”.

Categoriile reprezentative de arii protejate

Rezervația Biosferei Prutul de Jos

Rezervația Biosferei Prutul de Jos (RBPJ) (14771,1 ha) a fost fondată la 13 iulie 2018 prin legea ordinară a Parlamentului RM (Nr. 132/2018), prima arie protejată (AP) de categoria de rezervație a biosferei din țară, condițiile legale fiind stabilite încă de legea privind fondul ariilor naturale protejate de stat (Nr. 1538/1998). La finele anului 2018, a fost înscrisă în rețeaua mondială UNESCO a rezervațiilor biosferei. Se suprapune aproape în întregime cu Situl Ramsar Lacurile Prutului de Jos, zonă umedă de importanță internațională (cu suprafața totală de 19152,5 ha) sub numărul 1029 în Lista Ramsar introdusă la 20 iunie 2000.

Parcul Național Orhei

În vederea păstrării complexelor naturale de o deosebită importanță ecologică, estetică și istorică și folosirii lor în scopuri științifice, culturale, turistice, instructive și educaționale, în Republica Moldova este creat primul Parc Național, prin Hotărârea Parlamentului privind fondarea Parcului Național „Orhei” (HP Nr. 201 din 12-07-2013). Ulterior este aprobat și Regulamentul de funcționare a Parcului Național „Orhei” (HG Nr. 923 din 12-11-2014).

Rezervații Științifice/Naturale

Rezervație științifică este un spațiu biogeografic terestru și/sau acvatic de importanță națională cu statut de instituție de cercetări științifice, destinat menținerii intacte a obiectelor și complexelor naturale, conservării biodiversității, elaborării bazelor științifice de protecție a mediului. Pe teritoriul RM sunt 5 rezervații științifice, 4 fiind amplasate pe malul drept al Nistrului (RȘ Codru, RȘ Plaiul Fagului, RȘ Prutul de Jos, RȘ Pădurea Domnească) și una – pe malul stâng (RȘ Iagorlâc). Deși în uzul actual al Moldsilvei aceste rezervații sunt numite “Naturale”, Legea Nr. 1538/1998 separă noțiunile de *rezervație științifică* și *rezervație naturală* (un spațiu natural, valoros din punct de vedere științific, destinat păstrării și restabilirii unui sau a mai multor componente ale naturii pentru menținerea echilibrului

ecologic) și stipulează 3 subcategorii de rezervații naturale (silvice, de plante medicinale și mixte). Această ambiguitate denotă încă o dată faptul, că Legea de bază (Legea Nr. 1538/1998) necesită o reevaluare/revizuire.

Rezervații peisajere

Rezervația peisajeră (de peisaj geografic) este un sistem natural omogen silvic, de stepă și luncă, de baltă și mlaștină, având valoare științifică, ecologică, recreativă, estetică, instructivă și educațională, destinat menținerii calităților sale naturale și efectuării unor activități economice reglementate. Rezervațiile peisajere se află în subordinea autorităților administrației publice centrale sau locale, în cadrul acestora se efectuează cercetări științifice. În RM avem 41 rezervații peisajere (Legea Nr. 1538/1998), care bineînțeles trebuie revăzute în noua variantă a legii.

Situri Ramsar (Zone umede)

RM a ratificat Convenția asupra zonelor umede de importanță internațională, în special ca habitat al păsărilor acvatice (Convenția Ramsar), și i-a atribuit acestei categorii statut de protecție³ la nivel național. La moment, RM are 3 zone umede (situri) de importanță internațională: Lacurile Prutului de Jos (Nr. 1029 în Lista Ramsar), Nistrul de Jos (Nr. 1316 în Lista Ramsar) și Unguri–Holoșnița (Nr. 1500 în Lista Ramsar), cu o suprafață totală de 94705,5 ha. În practică, zonele umede există doar pe hârtie, iar managementul acestora nu are loc (cu excepția sectoarelor gospodărite de Moldsilva, unde este asigurată paza/protecția și, parțial, regimul de conservare din perimetrul fondului forester protejat).

Ambiguități și abuzivități privind ariile protejate

Incoerențe legale: Rezervații Științifice versus Naturale

În 1998, statutul de **rezervație științifică** a fost atribuit, conform Legii 1538/1998⁴, unor sectoare de importanță națională cu statut de instituție de cercetări științifice, destinat menținerii intacte a obiectelor și complexelor naturale, conservării biodiversității, elaborării

3 În 2006, Ministerul Ecologiei și Resurselor Naturale a elaborat proiectul legii pentru modificarea și completarea Legii Nr. 1538/1998, aprobat de Parlament la 24.11.06 prin Legea Nr. 354.

4 Vezi legea online aici (https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=108578&lang=ro).

bazelor științifice de protecție a mediului. Din momentul fondării, aceste Rezervații Științifice au fost (și sunt) gestionate de Agenția Moldsilva prin intermediul ocoalelor silvice (OS) parte a ÎS (numite atunci ÎSS Rezervații Științifice), conform principiilor de gospodărire a pădurilor, dar cu un statut mai deosebit de gospodărire (adică un management mai puțin comercial și mai mult sau mai puțin orientat spre conservare).

În 2010, conform HG 150/2010⁵ privind organizarea și funcționarea Agenției Moldsilva, apare termenul de **rezervație naturală**, adică a fost omisă noțiunea de **științifică** (înlocuindu-se cu **naturală**). Respectiv, enitățile de gospodărire au rămas practic aceleași prin intermediul deja a termenului oficial de Rezervație Naturală.

Astfel, Moldsilva utilizează în documentele sale oficiale termenul de *Rezervație Naturală*, iar MM – de *Rezervație Științifică*. Această ambiguitate trezește un șir de suspiciuni și neclaritate pentru societatea civilă, în special pentru multe ONG-uri de mediu – iar factorul de deranj este, de fapt, managementul admis de Moldsilva (care este deja mai intensiv, prin modul de tratamente aplicat și starea reală a lucrurilor) după atribuirea acestei categorii de AP acestor sectoare.

Nerespectarea și ignorarea legislației

Republica Moldova a beneficiat, în ultima decadă, de un suport sporit din partea partenerilor de dezvoltare (preponderent UE, BM, UNDP, IUCN, WWF, USAID etc.) pentru îmbunătățirea legislației de mediu. Armonizarea legislației naționale la standardele internaționale, avându-se în vedere cele Europene, este și pe agenda autorităților, dar și una dintre priorități ale Acordului de Asociere UE-Moldova (semnat iulie 2014). Am putea semna, că legislația de mediu devine tot mai complexă și mai complicată, ceea ce trezește și mai multe semne de întrebare din partea cetățenilor simpli.

Totuși, dacă s-a mers departe cu ajustarea/perfectarea legislației primare și secundare (tehnice), nu sunt prea bune rezultatele privind aplicarea legislației. Mărirea suprafeței de AP este considerat un rezultat pozitiv pentru țară, dar este mai mult o constrângere pentru populația locală, care deseori este foarte suspicioasă față de decizii care duc la limitarea oricărui acces în natură (spre exemplu, într-o pădure, baltă, pășune etc.). Autoritățile de mediu abilitate cu controlul respectării legislației la nivel local se confruntă în permanență cu situații de braconaj sau tăieri ilegale, iar tensiunea în relațiile om-natură este ceva comun în perimetrul ariilor protejate.

⁵ Vezi hotărârea de guvern online aici (https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=127668&lang=-ro#).

Neconcordanță dintre regimul de conservare și managementul pădurilor

Deși toate sectoarele din fondul forestier de stat incluse în SNAP diferă mult de celelalte păduri, în special printr-o stare mult mai bună a condițiilor de dezvoltare a ecosistemelor, totuși gestionarea *Rezervațiilor Științifice* sau altor categorii de *Rezervații* (naturale, peisajere etc.) din punct de vedere strategic (și tehnic) lasă mult de dorit. Necorespunderea regimului de conservare anunțat (după lege, conceptual) și de gospodărirea în realitate – faptul că rezervațiile au fost aduse la situația curentă de degradare a ecosistemelor – este rezultatul practicilor și politicilor anterioare de rând cu abuzivitățile comise la nivel de politic central sau de grupuri de cetățeni bazate pe interese. Managementul real al pădurilor din cadrul AP diferă de aspectele legale. Moldsilva se confruntă cu problemele vechi din gestionarea anterioară defectuoasă – domină arboretele de origine vegetativă (prin aplicarea regimului de crâng) ce prezintă vulnerabilități climaterice, tăieri ilegale (inclusiv în arii protejate), sărăcirea genofondului de specii autohtone, înaintarea speciilor invazive nedorite (dificil de controlat, iar ca suprafață stejăretele autohtone sunt aproape egale cu salcâmetele), fragmentarea ecosistemelor forestiere (prin lărgirea infrastructurii asociate omului sau construcții din cadrul AP).

Tăierile ilegale selective

Deși datele oficiale și studiile independente diferă mult în ceea ce privește nivelul ilegalităților asociate ecosistemelor forestiere (vezi FLEG, 2011), *tăierile ilegale* în sensul larg acceptat pe plan internațional sunt o practică comună în Republica Moldova, iar nivelul anual al acestora este dublu față de volumul legal recoltat. A mai apărut o noțiune, precum *tăierile ilegale selective* – adică extragerea ilegală prin diverse practici (chiar și legalizate) a arborilor de o deosebită valoare și calitate a lemnului. Astfel de tăieri ilegale selective sunt încă prezente și în ariile protejate, inclusiv în *Rezervațiile Științifice/Naturale*. Spre exemplu, recente ilegalități depistate în ÎS Rezervația Naturală Plaiul Fagului⁶ denotă doar o parte a problemei, deși amploarea acesteea este mai mare și bine camuflată. Agenția Moldsilva recunoaște că problema tăierilor ilegale este una mare și omniprezenă pe scară națională, dar argumentează cât de dificil este a face față interesului sporit față de lemnul de calitate și necesitățile umane pentru o viață mai bună (chiar sub riscul de a comite infracțiuni).

Vânătoarea ilegală în arii protejate

Deși legea interzice vânătoarea în arii protejate, fenomenul abuziv asupra faunei sălbatice persistă în permanență (vezi Lozan & Rotaru, 2015) – implicit în cadrul ariilor protejate,

⁶ Vezi aici (<https://protv.md/actualitate/scandalul-de-la-rezervatia-plaiul-fagului-s-a-incheiat-doar-cu-mustrari-responsabilii-de-la-moldsilva-spun-ca-arborii-au-fost-taiati-legal-doar-ca-nu-s-au-respectat-toate-procedurile-cand-a-fost-evacuat-lemnul-video---2556877.html>).

acolo unde speciile de interes cinegetic se refugiază (există un efectiv numeric mai mare), cu trofee de calitate, ceea ce ademenește vânătorii. Un caz de vânătoare ilegală în Rezervația Științifică Pădurea Domnească din 2012 a ajuns și pe wikipedia,⁷ la care au participat un grup de 30 persoane cu funcții înalte în stat.

Legea vânătorii și fondului cinegetic 298/2018 este totuși considerată destul de controversată prin faptul că defavorizează fauna sălbatică, de aceea revizuirea întregului concept de vânătoare și gospodărire a faunei cinegetice necesită o abordare mai pragmatică, pe principii de sustenabilitate. Mulți experți consideră, că în Republica Moldova lipsește o adevărată cultură și tradiție a vânatului, iar abuzivitățile trebuie reduse pentru a permite dezvoltarea unui genofond puternic al speciilor de interes de vânătoare.

Extragerea petrolului în Rezervația Biosferei Prutul de Jos

Din cauza practicilor și abuzivităților anterioare, RBPJ recent creată este într-o stare aproape de colaps ecologic. În conformitate cu legislația în vigoare – p. 19.2, lit. b) din *Regulamentul-cadru al rezervațiilor biosferei* (Nr. 782/2000), pe teritoriul Rezervației Biosferei este interzisă exploatarea și extracția de zăcăminte minerale sau de orice alt tip de resurse naturale.

Dar, de facto, are loc extragerea petrolului, care este în cantități nu atât de mari și de calitate destul de proastă.

La fel, art. 56 din *Legea privind fondul ariilor naturale protejate de stat* (Nr. 1538/1998), menționează tipurile de activități interzise pe teritoriul Rezervației Biosferei, ce pot conduce la dereglarea evoluției firești a proceselor naturale, făcându-se trimitere la art. 26 din aceeași lege în care sunt stipulate tipurile de activități interzise pe teritoriul Rezervațiilor Științifice, or Rezervația Științifică "Prutul de Jos" este parte componentă a Rezervației Biosferei. Însă, lit. b) a art. 26 interzice explorarea și extracția resurselor naturale în rezervațiile științifice, **cu excepția celor de importanță națională (petrol, gaze naturale)** cu condiția respectării cerințelor speciale de protecție a mediului înconjurător.

Pentru moment, nu există o opinie clară din partea guvernării, deși odată cu crearea MM nou (prin divizarea MADRM), lucrurile se pot schimba, iar societatea va avea mai multă claritate la acest subiect. Respectiv, este urgent necesară revizuirea Legii 1538/1998 și altor acte normative, care să vină cu abordări noi privind problema respectivă.

⁷ Cazul Pădurea Domneasca (sau Sorin Paciu, după numele persoanei ce a decedat în urma participării la o vânătoare de elită) este aici (https://ro.wikipedia.org/wiki/Cazul_%E2%80%9EP%C4%83durea_Domneasc%C4%83%E2%80%9D).

Necorespunderi dintre condiții și categorii atribuite zonelor umede (Ramsar)

Cele trei zone Ramsar sunt un exemplu, când în această categorie nu numai că au fost incluse tipuri de ecosisteme care nici pe departe nu se încadrează în termenul de zonă umedă, dar și nu a fost identificat un mecanism real de management. În esență, marea parte a suprafețelor zonelor Ramsar reprezintă terenuri deținute de APL (primării) sau/și private, desi zonele nucleu sunt gestionate prin intermediul OS ale Moldsilvei. Nu există vre-o structură sau organ (fie un administrator juridic) cu atribuții de management al zonelor umede – iar, în conformitate cu art. 82 din Legea 1538/1998, terenurile zonei umede de importanță internațională rămân la dispoziția deținătorilor, managementul lor realizându-se conform planurilor de management și Regulamentului-cadru al zonelor umede de importanță internațională.

Cu toate acestea, putem constata că, includerea zonelor umede de importanță internațională în fondul ariilor naturale protejate de stat nu asigură atribuirea unui regim strict de protecție acestor zone. Conform prevederilor Convenției, pentru zonele umede urmează a fi elaborate Planuri de management în care vor fi prevăzute activități de conservare și dezvoltare durabilă a acestora. Zonele Ramsar sunt o categorie de arie protejată cu caracter indicativ, adică sublinierea importanței zonei din punct de vedere al prezenței habitatelor umede unde își găsește refugiu o diversitate biologică impunătoare. Dar cele 3 zone Ramsar nu sunt nicidecum gospodărite din punct de vedere al conservării, iar relevanța acestora ca arii protejate adevărate este practic nulă. Deși puternic fragmentate ca rezultat al desecării, zonele umede asigură beneficii economice semnificative prin diverse bunuri și servicii ecosistemice (vezi Cazanteva O. et al., 2019).

Capacități umane (profesionale) insuficiente

Direcția politici în domeniul biodiversității a MM are misiunea de bază de elaborare și promovare a politicii de stat în domeniul utilizării raționale a resurselor naturale, conservării biodiversității, ariilor naturale protejate de stat, fond forestier, fond cinegetic și securității biologice, în limitele competenței și condițiilor prevăzute de legislația de mediu în vigoare, Regulamentul Ministerului și Regulamentul Direcției. Toate aceste domenii sunt puse pe umerii a 5 persoane (conform organigramei), dar, de facto, activează 3 persoane. Numărul mic al efectivului-limită, stabilit după ultima restructurare (din 2017), dar și cea curentă (2021) a micșorat la maximum capacitatea direcției de a elabora/promova legislația în domeniul biodiversității și ariilor protejate.

Finanțarea ariilor protejate inoportună și inadmisibilă

Alocațiile din bugetul de stat sunt limitate

În conformitate cu legislația de bază în vigoare: art. 90, alin. (1) din *Legea privind fondul ariilor naturale protejate de stat* (Nr. 1538/1998), finanțarea rezervațiilor științifice, parcurilor naționale, rezervațiilor biosferei, grădinilor dendrologice și grădinilor zoologice se face de la bugetul de stat, inclusiv din venituri colectate, și din alte mijloace. În realitate, însă, alocațiile pentru AP sunt minime. Sursa națională de alocare de fonduri către biodiversitate și arii protejate este Fondul Ecologic Național (FEN), prin care, cu regret, se finanțează foarte puține proiecte dedicate conservării și ariilor protejate – adică doar circa 2-3% din bugetul anual al FEN⁸.

În același timp, în conformitatea cu art. 90, alin. (2) din *Legea 1538/1998* și p.17 din *Regulamentul-cadru al zonelor umede de importanță internațională* (HG Nr. 665/2007) zonele umede se finanțează de la bugetele locale, din mijloacele deținătorilor de terenuri proprietate publică, din donațiile persoanelor fizice și juridice, inclusiv străine, din alte surse financiare neinterzise de legislația în vigoare. Dar APL practic nu au alocații bugetare la acest capitol, iar zonele Ramsar rămân neacoperite financiar, și încă fără nicio administrație sau corp de management.

Dacă AP din cadrul Moldsilvei beneficiază de anumite resurse financiare (deși prin realocare de resurse financiare obținute din gospodărirea pădurilor în alte sectoare/zonă), celelalte categorii de AP din afara Moldsilvei (adică în gestiunea APL-urilor) practic nu sunt acoperite din bugetul de stat, și rămân la discreția deținătorilor care practic nu asigură regimul de conservare necesar unei AP adevărate. Astfel, AP din afara fondului forestier gestionat de Modsilva nu sunt finanțate, starea acestora este mai proastă decât a celor aflate în gestiunea Agenției Moldsilva.

Accidental, unele AP din afara Moldsilvei sunt obiectul unor inițiative (proiecte nesemnificative) din partea societății civile sau a sectorului turistic.

⁸ Lista de proiecte finanțate din FEN poate fi găsită aici (<https://mediu.gov.md/ro/content/fondul-ecologic-na%C8%9Bional>).

Auto-finanțarea Agenției Moldsilva este distructivă

Din 1999, Agenția Moldsilva a trecut la un nou mecanism de finanțare, și anume din contul resurselor proprii obținute preponderent prin exploatarea masei lemnoase și mai puțin alte activități auxiliare (vânătoare, arendă, fructe/pomușoare, plante medicinale etc.) – numit auto-finanțare.

Asumarea unui astfel de mecanism a fost într-un fel un “gest” de salvare a țării pentru acea perioadă de criză și lipsă de resurse financiare, dar de altfel a fost începutul degradării și mai puternice a ecosistemelor forestiere. Din acea perioadă, a fost introdusă practica de tăieri de produse principale în Rezervațiile Științifice, care ulterior a fost, totuși, exclusă din cauza revoltelor din partea societății civile.

AP din cadrul Agenției Moldsilva sunt parte componentă a Întreprinderile de Stat (ÎS) și efectuează gospodărirea acestora în baza planurilor de amenajament silvic (PAS), ajustate la regimul de arii protejate și necesitățile de conservare. Respectarea prevederilor PAS este deseori compromisă, dar ca regulă respectată. AP din cadrul ÎSS mai au și planuri de activitate economică financiară care prevăd și planificarea cheltuielilor/costurilor pentru asigurarea regimului silvic, iar în Rezervațiile Naturale/Științifice – și a regimului de conservare. Aceste cheltuieli/costuri practic nu sunt acoperite din bugetul de stat, ci doar din activitatea de gospodărire a resurselor forestiere proprii (tăieri, realizările de masa lemnoasă, produse secundare, licență la vânat, arendă). Acest mecanism de autofinanțare este considerat dăunător sectorului forestier, implicit ariilor protejate și biodiversității prin expunerea acestora la riscuri majore de dispariție. Totuși, Moldsilva primește alocații bugetare anuale în mărime de 2-3% din valoarea anuală a Cifrei de afaceri a Moldsilvei, care sunt direcționate spre achitarea salariilor aparatului central și organizarea acțiunilor de protecție contra dăunătorilor defoliatori.

Planuri de management lipsesc sau sunt imperfecte

AP din RM nu dispun de planuri de management (PM). Totodată, toată suprafața de AP din subordinea Agenției Moldsilva, ca parte componentă a pădurilor gestionate prin ÎS (silvice, silvo-cinegetice, rezervații naturale) este acoperită cu planuri de amenajamente silvice (PAS) – ce prezintă doar un plan de gospodărire silvică (art. 73 din Codul Silvic Nr. 887/1996), elaborate și/sau actualizate ca regulă o dată la 10 ani de către ICAS⁹. AP din afara fondului forestier nu dispun nici măcar de PAS-uri.

Deocamdată, Legea 1538/1998 (prin modificările din 2018 la lege) stabilește bază legală pentru aprobarea planului de management pentru categoria de AP – Rezervația Biosferei (art. 13, lit i), cu specificarea responsabilului de aprobare (adică Guvernul) și atribuțiile

⁹ De Întreprinderea de Stat Întreprinderea de Cercetări și Amenajări Silvice (ICAS), care este parte componentă a rețelei de întreprinderi subordonate Agenției Moldsilva.

acestui. Planul de Management pentru RBPJ este în discuție, deoarece există cel puțin 5 variante/drafturi de PM pentru această zonă, fapt ce trebuie cumva soluționat și agreat un singur PM pentru RBPJ.

De asemenea art. 82 din Legea 1538/1998, reglementează modul de elaborare a PM pentru categoria de AP – Zonele Umede, iar pct. 10 din Regulamentul-cadru al zonelor umede de importanță internațională (HG Nr. 665/2007) stipulează că, gestionarea zonelor Ramsar se efectuează în baza zonării introduse prin PM, aprobat de către autoritatea centrală de mediu, cu avizul Academiei de Științe a Moldovei. Planuri de management pentru Zonele Ramsar “Nistrul de Jos” și “Unguri-Holoșnița” au fost elaborate de către SE “Biotica”, și aprobate printr-un ordin al Ministerului. PM al Zonei Ramsar “Lacurile Prutului de Jos”, a fost elaborat recent (2018), la Institutul de Ecologie și Geografie, sub egida Ministerului Educației, Culturii și Cercetării, dar încă nu a fost aprobat.

Salariile mici favorizează corupția și dezavatajează ariile protejate

Doar o simplă comparație a nivelului de salarizare pe țară și pe sectorul forestier (care, efectiv, asigură un anumit regim de conservare a AP) denotă o diferență mare – iar acest decalaj este unul semnificativ pentru a pune în pericol regimul de conservare la nivel național. Astfel, pentru 2020 câștigul salarial mediu lunar nominal brut pe țară a fost de 7849 lei de lei, iar pe sectorul forestier (Moldsilva) a fost de 5868 lei (Silvia Mileniu III, 2021). Ținând cont de importanța pădurilor (cu AP forestiere majore) ca sursă strategică națională, salariul angajaților cu atribuții de funcție pentru paza și protecția fondului forestier (și AP implicit) ar trebui să fie de cel puțin dublu față de ceea ce este acum. Totodată, numărul angajaților din ramura silvică este în descreștere (precum și tendința generală pe țară), ceea ce reduce din capacitățile de asigurare a unui regim eficient de conservare.

Concluzii

Suprafața ariilor protejate din Republica Moldova s-a mărit și a atins cifra de 5,61% din teritoriul țării (totuși fiind mult sub media de 21% din Spațiul Economic European), dar o bună parte a acestor arii protejate sunt doar desemnate legal (pe "hârtie") și fără vreun management (gospodărire) sau regim de conservare în teren

Gospodărirea ariilor protejate și regimul de conservare este cât de cât asigurat în ariile protejate gestionate de Agenția Moldsilva (preponderent forestiere și zone umede), care nu beneficiază de alocații bugetare și exercită managementul de conservare din activități economice (recoltări de masă lemnoasă, vânat etc.) sau realocări de fonduri nebugetare

Corupția în sectorul forestier atinge și pădurile incluse în ariile protejate, există scheme și grupări preocupate de tăieri ilegale selective care gradual, în timp și spațiu, contribuie la epuizarea genofondului de specii autohtone și duc la slăbirea ecosistemelor forestiere

Ariile protejate existente practic nu sunt finanțate din bugetul de stat – mecanismul de auto-finanțare (activitate economică) la Moldsilva este inadmisibil, iar ariile protejate din gestiunea autorităților publice locale nu sunt deloc incluse în activitatea economică-financiară a acestora

Deși sunt progrese privind perfectarea legislației de mediu și de conservare a biodiversității, implementarea legislației este o problemă, iar nerespectarea legislației și abuzivitățile în ariile protejate prezintă o problemă și mai mare

Potențialul pentru extinderea ariilor protejate nu este mare (ținând cont de dominarea sectorului agricol), dar acele sectoare semi-naturale mici încă păstrate trebuie urgent evaluate și incluse în cadrul fondului ariilor protejate de stat prin atribuire de categorii potrivite conform legislației în vigoare și practicilor internaționale (IUCN)

Recomandări privind îmbunătățirea managementului ariilor protejate

Analiza de lungă durată a evoluției ariilor protejate din Republica Moldova, de rând cu procesul de îmbunătățire a legislației din ultima perioadă și situației reale a lucrurilor în teren, a permis să fie propuse un șir de recomandări, precum (vezi Anexa 6 cu un tabel de sinteză a cadrului legal normativ și practicilor din punct de vedere al necesităților de schimbare):

Strategice

1. **Extinderea ariilor protejate** trebuie efectuată cât mai curând pentru a atinge un nivel de circa 8-10% din suprafața țării, iar rețeaua Emerald poate fi folosită pentru includerea sectoarelor importante și asigurarea conectivității ecosistemelor
2. Este important, ca în condițiile Republicii Moldova orice categorie de arii protejată (existentă sau planificată) să posede un **statut instituțional (organizațional)** stabilit din start, pentru a asigura regimul de conservare potrivit scopului
3. **Revizuirea zonelor umede** (Ramsar) din punct de vedere spațial pentru delimitarea corespunzătoare a habitatelor (semi)-naturale și identificarea mecanismelor de aplicare a unui management de conservare adecvat
4. **Pădurile cu valoare ridicată de conservare** necesită o evaluare urgentă în plan național prin excluderea acestora din circuitul economic și includerea în fondul ariilor protejate de stat (de atribuire a unui regim de conservare special)
5. În procesul de **luare de decizii privind managementul ariilor protejate** trebuie atrase toate părțile interesate, implicit comunitățile locale și societatea civilă (ONG-urile), prin a reponsabiliza administratorii și asigura un control independent

De revizuire a cadrului legal (vezi Anexa 6)

6. **Legea 1538/1998** (legea de bază a ariilor protejate naționale) necesită a fi revizuită integral, prin excluderea ambiguităților (sau imposibilitatea acestora) din start și includerea tranșantă a principiilor de conservare
7. **Codul silvic (887/1996)** necesită o revizuire totală, o abordare mai diferită, explicit a modului de gospodărire și conservare, precum și separare clară dintre pădurile cu

valoare ridicată de conservare (strict protejate) și pădurile industriale (gospodărite intensiv)

8. **Legea vânătorii și fondului cinegetic (298/2018)** ar trebui revizuită conform necesităților naționale de conservare și stoparea ilegalităților, precum și axată pe o dezvoltare a culturii vânatului cu respectarea principiilor de etică și sustenabilitate
9. **Legislația secundară** va necesita o îmbunătățire permanentă prin armonizarea și sincronizarea sectorială, precum și ajustarea la scopurile de conservare și nevoile specifice pentru fiecare categorie de arie protejată
10. **Legislația națională** trebuie să specifice clar și tranșant modul de finanțare a ariilor protejate, iar bugetul de stat trebuie să-și asume responsabilitatea primară de asigurare a angajaților cu salarii decente și pachet social corespunzător

Conceptuale

11. Considerarea **regulei 75%** (conform recomandărilor IUCN) la orice inițiativă de creare sau revizuire a ariilor protejate, în special celor de anvergură spațială – adică obiectivul primar al unei arii protejate trebuie să se răsfrângă asupra cel puțin 2/3 din suprafața acesteia
12. Pentru a asigura o conservare mai eficientă și totodată de eliminare a ilegalităților, este absolut necesar ca în ariile protejate să fie aplicat **procesul participativ printr-o transparență maximală** a scopurilor/intențiilor și beneficiilor de conservare
13. Atragerea comunităților de partea conservării ar putea deveni **cel mai eficient mecanism de asigurare a sustenabilității ariilor protejate**, și anume prin conștientizarea bunurilor (beneficiilor) generate de acestea pe termen lung
14. Cele două artere mari naționale, fluviul Nistru și râul Prut (afluentul stâng al Dunării), ar putea fi transformate în **platforme transfrontaliere** cu inițiative și proiecte inovaționale, inclusiv de întărire a capacității ariilor protejate
15. Potențialul de conservare în regiunea Transnistreană poate fi utilizat la maxim prin proiecte comune care să analizeze modalitatea de acțiune și intervenție (**=conservarea unește maluri**)

Referințe

- Cazanteva O., Sirodoev G., Corobov R., Trombitsky I. (2019). Some approaches to the economic valuation of the wetlands biodiversity in Moldova. *Journal of Scientific Research and Studies* Vol. 6(3), pp. 34-45, June, 2019
- Codul silvic, Nr. 887-XIII din 21.06.96, Monitorul Oficial Nr. 4-5/36 din 16.01.1997. Comisia Europeana, 2020. Strategia UE în domeniul biodiversității pentru 2030
- Convenția pentru zone umede / Convention on Wetlands. (2021). Global guidelines for peatland rewetting and restoration. Ramsar Technical Report No. 11. Gland, Switzerland: Secretariat of the Convention on Wetlands.
- Guvernul Republicii Moldova. Hotărâre Nr. 122 din 12.08.2021 pentru aprobarea Regulamentului de funcționare a Rezervației biosferei „Prutul de Jos”.
- Lausche, Barbara. (2011). Guidelines for Protected Areas Legislation. IUCN, Gland, Switzerland. 2011 + 370 pp.
- Legea privind fondul ariilor naturale protejate de stat, Nr. 1538-XIII din 25.02.98, Monitorul Oficial Nr. 66-68/442 din 16.07.1998.
- Legea regnului vegetal, Nr. 239-XVI din 08.11.2007. Legea cu privire la Cartea Roșie, Nr. 325 din 15.12.2005.
- Legea Nr. 298 din 30-11-2018 a vânătorii și fondului cinegetic. Republica Moldova, Parlamentul. Publicat 01-03-2019 în Monitorul Oficial Nr. 76-85 art. 135
- Lozan Aurel & Sfecla Victor (2016): Ecological Forestry – a Long-Term Economic Option for Moldova // Sustainable use, protection of animal world and forest management in the context of climate change: 9th Int. Conf. of Zoologists of the Academy of Sciences of Moldova, 12–13 Oct. 2016. – Ch., 2016. – P. 263-264.
- Lozan Aurel, Rotaru Ala (2015): Republic of Moldova: comparative analysis of the national forest legislation with the international legal framework for ensuring an efficient

management of forest resources. Technical Report / ENPI FLEG. – Chisinau, 2015, 30 pp.

Andrew Mitchell, Arcadie Capcelea, Nina Rinnerberger, Henry Phillips, Bogdan Popa & Aurel Lozan. Republic of Moldova: Forest Policy Note. Report No: ACS11526. THE WORLD BANK GROUP, December 19, 2014. GENDR, EUROPE AND CENTRAL ASIA

Bogdan Popa, Victor Zubarev, Elena Moșnoi & Aurel Lozan (2014): Forest dependence based on surveys conducted in three villages of Moldova. ENPI FLEG, National Report. Chisinau.

Norme tehnice privind menținerea și conservarea diversității biologice forestiere în păduri, Agenția Moldsilva, 2012.

Norme tehnice privind reconstrucția ecologică a arboretelor. Agenția Moldsilva, 2012.
Norme tehnice pentru alegerea și aplicarea tratamentelor în păduri, Agenția Moldsilva, 2012.

Parlamentul Republicii Moldova. Legea privind fondarea Rezervației Biosferei „Prutul de Jos”, Nr.132 din 13 iulie 2018. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2018, Nr.321-332.

Silvia Mileniu III (2021). Evaluarea opțiunilor de reformare instituțională a Agenției Moldsilva. Studiu de caz. MADRM & Ambasada Britanică la Chișinău. Autorii studiului: Liliana Șpitoc, Andrei Cerescu, Ion Talmaci, Dumitru Galupa, Aurel Lozan.

Stanciu E., Ghid pentru managementul operațional al ariilor protejate din Republica Moldova, ProPark, 2013

Anexe

- Anexa 1. Alte acte legislative care au tangență cu ariile protejate
- Anexa 2. Acte normative aprobate cu referință directă sau indirectă la ariile protejate
- Anexa 3. Instituțiile responsabile sau/și implicate în managementul ariilor protejate
- Anexa 4. Categoriile naționale de arii protejate
- Anexa 5. Evoluția suprafeței (ha) de arii protejate și rate de acoperire (%) în timp
- Anexa 6. Cadrul legal care în primul rând necesită revizuire și/sau perfectare

Anexa 1

Alte acte legislative care au tangență cu ariile protejate

Coduri

- Codul funciar (Nr. 828-XII din 25-12-1991);
- Codul silvic (Nr. 887-XIII din 21-06-1996).

Politici (Programe)

- Hotărârea Guvernului cu privire la aprobarea Programului național privind constituirea rețelei ecologice naționale pentru anii 2011-2018 (HG Nr. 593 din 01-08-2011);
- Hotărârea Guvernului cu privire la aprobarea Strategiei de mediu pentru anii 2014-2023 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia (HG Nr. 301 din 24-04-2014);
- Hotărârea Guvernului cu privire la aprobarea Strategiei Republicii Moldova de adaptare la schimbarea climei până în anul 2020 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia (HG Nr. 1009 din 10-12-2014);
- Hotărârea Guvernului cu privire la aprobarea Strategiei privind diversitatea biologică a Republicii Moldova pentru anii 2015-2020 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia (Nr. 274 din 18-05-2015);
- Hotărârea Guvernului cu privire la aprobarea Programului de promovare a economiei „verzi” în Republica Moldova pentru anii 2018-2020 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acestuia (HG Nr. 160 din 21-02-2018).

Acte legislative

- Legea privind protecția mediului înconjurător (Nr. 1515-XI din 16-06-1993);
- Legea cu privire la zonele și fîșiile de protecție a apelor rîurilor și bazinelor de apă (Nr. 440 din 27-04-1995);
- Legea regnului animal (Nr. 439-XIII din 27-04-1995);
- Legea cu privire la Cartea Roșie a Republicii Moldova (Nr. 325 din 15-12-2005);
- Legea regnului vegetal (Nr. 239-XVI din 8-11-2007);
- Legea cu privire la rețeaua ecologică (Nr. 94 din 05-04-2007);
- Legea apelor (Nr. 272 din 23-12-2011);
- Legea privind evaluarea impactului asupra mediului (Nr. 86 din 29-05-2014).

Anexa 2

Acte normative aprobate cu referință directă sau indirectă la ariile protejate

Hotărîrea Guvernului privind aprobarea Regulamentului Cadastrului obiectelor și complexelor din fondul ariilor naturale protejate de stat (HG Nr. 414 din 02-05-2000). Regulamentul este elaborat în conformitate cu prevederile Legii privind fondul ariilor naturale protejate de stat Nr. 1538/1998 și stabilește destinația, modul de ținere a Cadastrului, dar și modul de organizare a evidenței obiectelor și complexelor din fondul ariilor naturale protejate.

Hotărîrea Guvernului pentru aprobarea regulamentelor-cadru ale parcurilor naționale, monumentelor naturii, rezervațiilor de resurse și rezervațiilor biosferei (HG Nr. 782 din 03-08-2000). Regulamentele stabilesc principiile normative generale de funcționare ale acestor 4 categorii de arii protejate și servesc drept bază pentru elaborarea regulamentelor pentru fiecare parc, monument sau rezervație nou create, în care se vor stabili obiectivele și sarcinile noilor arii protejate, dar și responsabilitățile deținătorilor de terenuri și ale autorităților publice locale.

Hotărîrea Guvernului pentru aprobarea Regulamentului-cadru cu privire la ariile cu management multifuncțional, Regulamentului-cadru cu privire la rezervațiile naturale, Regulamentului-cadru cu privire la rezervațiile peisagistice și Regulamentului-cadru cu privire la monumentele de arhitectură peisajeră (HG Nr. 784 din 03-08-2000). Regulamentele stabilesc principiile normative generale de funcționare ale categoriilor de arii protejate menționate și servesc drept bază pentru elaborarea, în caz de necesitate, a regulamentelor concrete pentru aceste categorii de arii protejate.

Hotărîrea Guvernului pentru aprobarea Regulamentului-cadru cu privire la grădinile botanice, Regulamentului-cadru cu privire la grădinile dendrologice, Regulamentului-cadru cu privire la grădinile zoologice, Regulamentului-cadru cu privire la rezervațiile științifice (HG Nr. 785 din 03-08- 2000). Regulamentele stabilesc principiile normative generale de funcționare ale grădinilor botanice, dendrologice și zoologice dar și ale rezervațiilor științifice și servesc drept bază pentru elaborarea regulamentelor concrete pentru aceste categorii de arii protejate.

Hotărîrea Guvernului pentru aprobarea Regulamentului privind procedura de instituire a regimului de arie naturală protejată (HG Nr. 803 din 19-06-2002) stabilește categoriile ariilor naturale protejate, scopurile și regimul de management al acestora, modul de documentare și examinare a propunerilor de instituire a regimului de arie naturală protejată, precum și autoritățile și instituțiile responsabile de prezentarea și analizarea acestora.

Hotărîrea Guvernului pentru aprobarea Regulamentului-cadru al zonelor umede de importanță internațională (HG Nr. 665 din 14-06-2007) stabilește modul de organizare și funcționare a zonelor umede de importanță internațională și servește drept bază pentru elaborarea, în caz de necesitate, a regulamentelor concrete ale unor zone Ramsar, care vor fi aprobate de către autoritatea centrală pentru mediu.

Hotărîrea Guvernului pentru aprobarea Regulamentului de funcționare a Parcului Național „Orhei” (HG Nr. 923 din 12-11-2014) stabilește statutul juridic, scopul, obiectivele, structura organizațională, competențele, bazele activității științifice și economico-financiare, precum și regimul zonelor de management ale Parcului Național „Orhei”.

Hotărîrea Guvernului cu privire la Regulamentul Cadastrului de stat al apelor (HG Nr. 763 din 23-09-2013) Regulamentul stabilește structura și conținutul Cadastrului de stat al apelor. Scopul Cadastrului îl constituie gestionarea, protecția și folosirea eficientă a apelor de suprafață și a apelor subterane în baza evidenței de stat a datelor cadastrale și asigurarea autorităților publice centrale, autorităților administrației publice locale, persoanelor fizice și juridice interesate cu informație cadastrală.

Hotărîrea Guvernului pentru aprobarea Regulamentului cu privire la reglementarea efectivului de animale sălbatice în ariile natural protejate de stat din fondul forestier de stat (HG Nr. 239 din 05-04-2014) prevede măsurile și metodele de reglementare a efectivului unor specii de animale pe întreaga suprafață a ariilor naturale protejate de stat din fondul forestier de stat, în scopul ocrotirii sănătății populației, al protecției animalelor și plantelor și al prevenirii pagubelor ce pot fi cauzate economiei naționale, faunei sălbatice și habitatelor acestora în caz de sporire a efectivului unor specii de animale și/sau de izbucnire a epizootiilor.

Hotărîrea Guvernului cu privire la aprobarea Planului de gestionare a districtului bazinului hidrografic Dunărea-Prut și Marea Neagră (HG Nr. 955 din 03-10-2018) este elaborat în corespundere cu prevederile art. 19 alin. (2) din Legea apelor Nr. 272/2011, privind evaluarea calității și cantității resurselor de apă; evaluarea riscului deficitului de apă, al secetei, al inundațiilor, al poluării și al eșecului barajelor din cadrul districtului bazinului hidrografic etc.

Hotărîrea Guvernului cu privire la aprobarea Conceptului Sistemului informațional automatizat „Cadastrul de stat al apelor” (HG Nr. 491 din 23-10-2019). Hotărîrea Guvernului stabilește destinația, scopul creării și sarcinile Sistemului informațional automatizat „Cadastrul de stat al apelor” (SIA CSA). Conform Conceptului, SIA CSA reprezintă un ansamblu de mijloace organizatorice, tehnice, programatice și de personal, utilizate pentru colectarea, prelucrarea, transmiterea și păstrarea informației pentru realizarea evidenței datelor despre resursele de apă și oportunitatea asigurării persoanelor interesate cu date privind starea și protecția lor pe întreg teritoriul Republicii Moldova.

Anexa 3

Instituțiile responsabile sau/și implicate în managementul ariilor protejate

Ministerul Mediului este autoritatea centrală de specialitate, ce elaborează, promovează și asigură implementarea politicilor statului, coordonează programele științifice, contribuie la colaborarea internațională în domeniul ariilor protejate și deține Punctele Focale relevante din domeniu (Ramsar, CBD, Berna, Bonn, etc). **Direcția politici în domeniul biodiversității** a MM are misiunea de bază de elaborare și promovare a politicii de stat în domeniul utilizării raționale a resurselor naturale, conservării biodiversității, ariilor naturale protejate de stat, fond forestier, fond cinegetic și securității biologice, în limitele competenței și condițiilor prevăzute de legislația de mediu în vigoare, Regulamentul Ministerului și Regulamentul Direcției. Toate aceste domenii sunt puse pe umerii a 5 persoane (conform organigramei), dar, de facto, activează 3 persoane. Numărul mic al efectivului-limită, stabilit după restructurarea curentă (2021) a micșorat la maximum capacitatea direcției de a elabora/promova legislația în domeniul biodiversității.

Autoritatea silvică central (Agenția Moldsilva), de comun acord cu autoritatea centrală pentru protecția mediului înconjurător organizează respectarea strictă a regulamentelor cu privire la rezervații și alte arii protejate (art. 12 din *Codul silvic* Nr. 887/1996). De asemenea,

în conformitate *Regulamentului privind organizarea și funcționarea Agenției „Moldsilva”, structurii și efectivului-limită ale aparatului central al acesteia* (HG Nr. 150/2010), Moldsilva elaborează și organizează aplicarea măsurilor privind conservarea, reconstrucția ecologică a pădurilor din ariile naturale protejate de stat, aflate în gestiune; elaborează și prezintă propuneri privind constituirea ariilor naturale protejate de stat în condițiile stabilite de legislație, asigură respectarea regimului de administrare a fondului ariilor naturale, conservarea și protecția obiectelor regnului vegetal și animal din aceste arii. Prin intermediul entităților teritoriale subordonate gestionează circa 50% din suprafața totală a fondului ariilor naturale protejate de stat.

Agencia „Apele Moldovei” este autoritatea administrativă, din subordinea MM, responsabilă de implementarea politicii de stat în domeniul gospodăririi resurselor de apă; gestionează terenurile fondului apelor, corpurile de apă de suprafață și construcțiile hidrotehnice, proprietate publică a statului, în baza bazinelor hidrotehnice Nistru și Dunărea-Prut și Marea Neagră, situate pe teritoriul Republicii Moldova; (*Regulamentului privind organizarea și funcționarea Agenției „Apele Moldovei”, structurii și efectivului-limită ale acesteia*, HG Nr. 882/2014).

Inspectoratul pentru Protecția Mediului, subordonat MM exercită controlul și supravegherea de stat, prevenirea și contracararea încălcărilor în domeniul protecției florei, faunei și ariilor naturale protejate, pentru a asigura un nivel înalt de supraveghere și protecție a mediului, a intereselor publice, siguranța ecologică a statului (*HG Nr. 548/2018 cu privire la organizarea și funcționarea Inspectoratului pentru Protecția Mediului*).

Agencia de Mediu realizează monitoringul calității ariilor naturale protejate de stat, monitoringul stării și folosinței resurselor de apă și de sol, monitoringul regnului vegetal și regnului animal, monitoringul pescuitului, monitoringul stării subsolului, monitoringul poluării aerului, monitoringul geologic, monitoringul poluării mediului, în scopul asigurării persoanelor fizice și juridice cu informații privind calitatea mediului, dezvoltării sistemului indicatorilor statistici în domeniul protecției mediului (*HG Nr. 549/2018 cu privire la constituirea, organizarea și funcționarea Agenției de Mediu*).

Autorități ale administrației publice locale (AAPL) organizează managementul ariilor protejate, ale căror deținători de terenuri sunt; realizează măsuri de pază și protecție, asigurând regimul de protecție corespunzător categoriei de management instituit (art. 15, Legea 1538/1998). În conformitate cu legislația de mediu AAPL îi revine rolul responsabil în organizarea implementării la nivel local a politicii privind protecția mediului și utilizare rațională a resurselor naturale.

Anexa 4

Categoriile naționale de arii protejate

Clasificarea ariilor protejate de stat		Categorie IUCN	Numărul	Suprafața (ha)	
Rezervație a Biosferei		?	1	14771,1	
Rezervații științifice		I	5	19.378	
Parcuri naționale		II	1	33.792,1	
Monumente ale naturii	geologice și paleontologice	III	86	2.862,2	
	hidrologice		31	99,8	
	botanice		sectoare reprezentative cu vegetație silvică	13	125,2
			arbori seculari	158	–
			specii floristice și faunistice rare	472	–
Rezervații naturale	silvice	IV	51	5.001	
	de plante medicinale		9	2.796	
	mixte		3	212	
Rezervații peisagistice		V	41	34.200	
Rezervații de resurse		VI	13	523	
Arii cu management multifuncțional	sectoare reprezentative cu vegetație de stepă	VII	5	148	
	sectoare reprezentative cu vegetație de luncă		25	674,7	
	perdele forestiere de protecție		2	207,7	
Grădini dendrologice			2	104	
Monumente de arhitectură peisagistică			21	304,9	
Grădini zoologice			1	20	
Zone umede de importanță internațională				3	94.705,5

Vezi Wikipedia (https://ro.wikipedia.org/wiki/Arii_protejate_din_Republica_Moldova)

Anexa 5**Evoluția suprafeței (ha) de arii protejate și rate de acoperire (%) în timp**

Perioada (anii)	1998	2007	2019
Suprafața (ha)	66467,3	156776,09	189385,9
Rata de acoperire (%)	1,96	4,64	5,61

Sursa: Agenția Moldsilva, 2021

Anexa 6

Cadrul legal (inclusiv de politică și de normare tehnică) care în primul rând necesită revizuire și/sau perfectare

1

Document legislativ: Strategia privind diversitatea biologică a Republicii Moldova pentru anii 2015-2020 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia (Nr. 274 din 18-05-2015)

Ce trebuie modificat sau/și revizuit, adăugat (la general și specific)?	Motivul revizuirii sau intervenției de modificare?
<p>Documentul este expirat. Este necesară o nouă strategie.</p> <p>O nouă Strategie ar trebuie dezvoltată cât mai repede (NB. Ultima strategie a fost elaborată prin intermediul proiectului finanțat de UNDP Moldova cu suportul financiar din partea GEF, precum și cu implicarea Ministerului Mediului și Dezvoltării Teritoriale, dar și a societății civile).</p>	<p>Documentul elaborat în conformitate cu Țintele Aichi a expirat în 2020. Cadrul global de biodiversitate post- 2020 se bazează pe Planul strategic pentru biodiversitate 2011-2020 și stabilește un plan ambițios de implementare a unor acțiuni ample pentru a produce o transformare în relația societății cu biodiversitatea și pentru a se asigura că, până în 2050, viziunea comună de a trăi în armonie cu natura este îndeplinită. Urmare a CoP15, Țările urmează să-și revizuiască progresele cadrului global post-2020 pentru biodiversitate.</p> <p>Starea biodiversității naționale se schimbă foarte rapid, rezultând în pierderi de specii și habitate (în schimb numărul speciilor introduse se pare că este în creștere); un indicator este compararea numărului de specii din Cartea Roșie, care este mai mare în ultima ediție (2015) decât cea precedentă (2001).</p>

2

Document legislativ: Legea privind fondul ariilor naturale protejate de stat (Nr. 1538/1998)

Ce trebuie modificat sau/și revizuit, adăugat (la general și specific)?	Motivul revizuirii sau intervenției de modificare?
<p>General: Revizuire totală luând în considerare planurile de viitor privind extinderea suprafeței ariilor protejate (conform Strategiei de Mediu, 2015)</p>	<p>Necorespunderea categoriei de AP cu regimul real de management</p>
<p>General: Aplicarea recomandărilor IUCN</p>	<ul style="list-style-type: none"> Atribuirea unor categorii sugerate de IUCN, precum 1a sau 1b, și ajustarea la categoriile naționale nu este clară pentru majoritatea experților, nemaivorbind de populația locală. Contează obiectul conservării și condițiile (naturalitatea) acestuia decât numele unei AP sau categoria atribuită; dar, categoria de <i>rezervație științifică</i> sună prestigios și atractiv din punct de vedere investițional (proiecte) Participarea unui număr mare de părți interesate în luarea deciziilor ar putea da răspuns la multe întrebări IUCN doar recomandă, iar fiecare țară în parte își aplică propriul mecanism de conservare și atribuire a categoriilor de arii protejate anumitor sectoare
<p>Art.25. –...sînt permise: a) lucrările de regenerare și reconstrucție ecologică;</p>	<p>Lucrările de regenerare și de reconstrucție ecologică sunt termeni foarte apropiati din punct de vedere tehnic (silvic) sau conceptual (ecologic), dar deseori nu sunt respectate cu strictețe și sunt admise abuzivități – sub pretextul de tratamente sunt extrași arbori valoroși</p>

Art.25. –...sînt permise: f) tăierile de igienă, de îngrijire și de regenerare a pădurilor;	Tăierile de igienă presupun extragerea arborilor bolnavi/scorburoși (considerați nepotrivți), dar acești arbori sunt sursa lemnului mort (ca materie organică indispensabilă vieții pădurii) și habitate importante pentru o diversitate biologică mare – iar o biodiversitate mare de specii și interrelații specifice poate ține dăunătorii sub pragul proliferării în masă (=combateră biologică-naturală)
Art.25. –...sînt permise: g) construcția de locuințe de serviciu pentru personalul științific al rezervației;	<ul style="list-style-type: none"> • Aceasta contribuie direct la fragmentarea pădurilor și slăbirea funcționalității acestora, deaceia orice infrastructură ar trebui să fie ridicată maximal posibil în afara pădurii • Contrazice cu principiul de continuitate a pădurii și de sustenabilitate a fondului forestier național anunțat prin multe alte documente de politici și acte legislative
La Art. 26, p (b) de exclus sintagma”cu excepția celor de importanță națională (petrol, gaze naturale)” NB. a nu admite în viitor niciun caz similar (precedent) în ariile protejate	<ul style="list-style-type: none"> • Ambiguitate în cadrul uneia și aceleiași legi (e.g. art 56). • Evitarea contradicțiilor ecologice și sociale. • Relevarea importanței zonei umede asupra extragerii de petrol (care este de calitate proastă, contribuie la poluarea directă a mediului prin scurgei și susținerea braconajului sau a pescuitului ilegal). • Actualmente, zona este o Rezervație a Biosferei, ceea ce intră într-o contradicție directă cu orice activitate neprietenosă mediului
Art. 90 – (1) Finanțarea rezervațiilor științifice parcurilor naționale, rezervațiilor biosferei, grădinilor botanice, grădinilor dendrologice și grădinilor zoologice se face de la bugetul de stat, din mijloace extrabugetare, din fonduri ecologice, din donații ale persoanelor fizice și juridice, inclusiv străine din alte mijloace speciale. Revizuirea/actualizarea anexelor	Mecanismul de finanțare nu este stipulat, iar lipsa finanțării din bugetul de stat duce la acțiuni ilegale Acestea trebuiesc revăzute, inclusiv prin implicarea specialiștilor din partea stângă a Nistrului, unde sunt localizate o parte din Ariile Protejate

3

Document legislativ: Codul silvic (Nr. 887/1996)

Ce trebuie modificat sau/și revizuit, adăugat (la general și specific)?	Motivul revizuirii sau intervenției de modificare?
General: în ultima redacție din 2017 nu sunt specificate tipul de <i>rezervații</i> (fie că sunt științifice sau naturale)	Se observă ambiguitatea dintre posibilitatea de utilizare a termenului <i>rezervație științifică și naturală</i> (în acest caz pur și simplu a fost evitată ambiguitatea), dar termenul necesită a fi clarificat pentru a nu duce în eroare societatea
General: termenul <i>conservare</i> sau <i>conservarea biodiversității</i> ori <i>tăieri de conservare</i> este utilizat foarte des, sună promițător, dar necesită racordare cu managementul aplicat	Din domeniul de știință, <i>conservarea</i> înseamnă menținerea unei stări constante și intacte a proceselor – ceea ce este chiar adevărat în cazul când este aplicat în legislație silvică a Republicii Moldova. Răspunsul este simplu – fie redresăm sau refacem (prin reconstrucție ecologică) cu scopul de a pregăti ecosistemele pentru a fi conservate, fie conservăm și intervenim foarte nesemnificativ pentru a corecta doar procesele până când se vor auto-reface. Termenul <i>tăieri de conservare</i> este unul greșit folosit și utilizat, întrucât – “tăieri” și “conservare” – sunt noțiuni incompatibile. Studiile recente din UE arată, că chiar în pădurile de producție <i>re inerea (lăsarea)</i> anumitor arbori în parchetele unde se efectuează diverse lucrări (e.g. de regenerare etc.) contribuie la o mai mare diversitate structurală și la o mai bună conservare a diversității biologice la general.

<p>General: <i>funcția ecosistemică</i> a pădurii ar trebui pusă înaintea <i>funcției de producție</i> a pădurii</p>	<p>Exploatarea abuzivă a pădurii denaturează ecosistemul, iar funcția ecosistemică (de protecție) este una de lungă durată, pe când cea de producție (prin tăieri abuzive) este doar de un moment acum sau nu prea îndelungat – iar pentru generațiile ce vin, funcția ecosistemică va fi cea care trebuie să o transmitem noi cei de astăzi. Aspectul social-ecologic trebuie să prevaleze asupra celui de interes sau profit economic imediat. Sub o formă sau alta (textuală), aceste noțiuni ("<i>funcția ecosistemică</i> a pădurii" și "<i>funcției de producție</i> a pădurii") trebuie clar expuse/ stipulate și ierarhizate în textul actului legislativ.</p>
<p>Articolul 14. – p (1) Pădurile Republicii Moldova se încadrează în grupa întâi funcțională, avînd în exclusivitate funcții de protecție a mediului înconjurător.</p>	<p>Pădurile Republicii Moldova practic sunt exploatate la maxim, fie legal sau prin practici ilegale = care, per ansamblu duc la situația de degradare care este acum. Ar fi cazul de divizat pădurile în: – păduri ce pot fi exploatate intensiv (în scopuri energetice, comerciale, construcții, lignicultură) și păduri care trebuiesc conservate cât mai urgent (păduri cu valoare ridicată de conservare).</p>
<p>La Art. 36. Recoltarea și transportarea masei lemnoase alin. (6) În pădurile menționate la alin. (4) al prezentului articol se permit tăieri de îngrijire, de igienă, de reconstrucție (inclusiv ecologică) și de conservare.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Este cazul exagerărilor din partea tuturor celor implicați – de la analiza volumelor, recepționarea și procesarea datelor, până la punerea în valoare a pădurii propriu-zise. • În pădurile incluse în ariile protejate, orice tip de tratamentele silvice trebuie să devină subiectul unui proces participativ în baza unor mecanisme de transparență maximală și cu un control riguros al activităților propriu-zise. • Termenul de "tăieri de conservare", spre exemplu, sună foarte ambiguu și cu un grad sporit de camuflare a tăierilor de arbori valoroși și de calitate

4

Document legislativ: Regulamentul- cadru al zonelor umede de importanță internațională (665/2007)

<p>Ce trebuie modificat sau/și revizuit, adăugat (la general și specific)?</p>	<p>Motivul revizuirii sau intervenției de modificare?</p>
<p>General: necesită revizuire statului juridic al zonelor umede de importanță internațională, deoarece însemnătatea acestora este prea mare pentru a fi lăsate în voia soartei sau fără regim de conservare asigurat</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Necesită Implicare mai largă cu participarea tuturor actorilor – de la locali până la nivelul cel mai înalt, implicat instituțiile de cercetare și ONG-urile de mediu. • Autoritatea centrală de mediu (Ministerul Mediului) și instituțiile subordonate (Agenția Moldsilva, Inspectoratul pentru Protecția Mediului) necesită o conlucrare mai strânsă, inclusiv cu autoritățile publice locale. • Zonele umede sunt doar indicative, iar fără o entitate juridică abilitată de menținere a regimului de conservare nu va fi atins scopul acestor arii protejate ce ocupă circa 100 mii ha (domină sectorul de arii protejate).
<p>General: finanțarea zonelor umede (Ramsar) este foarte neclară și necesită abordare univocă și explicită</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Finanțarea acestora din bugetele locale necesită fie explicație (formulare pe înțelesele tuturor), fie chiar bugete suplimentare alocate direct conservării și dezvoltării zonelor umede (respectiv, un control bun al cheltuielilor) • În lume există o practică bună, când anumite categorii de arii protejate sunt date în concesiune pe termen lung unor ONG-uri, care își asumă responsabilitatea de atingere a scopurilor AP, dar și a asigurării din punct de vedere al sustenabilității financiare (e.g. Cehia).

<p>General: De stipulat expres un mecanism de compensare pentru deținătorii de terenuri (atât APL, cât și privații – individuali, companii)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Deși actul normative stipulează anumite obligațiuni pentru deținătorii de terenuri, aceștia practic nu sunt antrenați în conservare • Unul din mecanismele eficiente este metoda de compensare pentru anumite acțiuni ce duc la o mai bună conservare a unui obiect biologic/ecologic sau ecosisteme la general (în dependență de mărimea terenurilor și diversității de deținători) • Un alt mecanism ar fi dezvoltarea de soluții alternative și prietenoase mediului, precum turismul ecologic (dar dirijat/controlat) sau unități de producție ecologică (pescuit, agricol, pășunat etc.) • Părțile interesate necesită a fi informate despre acțiunile statului privind atribuirea de categorie de arie protejată, rolul acesteia, beneficiile aduse, măsurile de compensare a accesului limitat, fie implicarea acestora în asigurarea unei sustenabilități
<p>General: De adăugat un punct despre conștientizarea populației locale din perimetrul ariilor protejate și, implicit, al zonelor umede</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Există un nivel înalt de scepticism printre populația locală • Cea mai mare temere din partea băștinașilor este limitarea de acces în zonele în care aceștia tradițional practica pescuitul sau vânatul (fie alte îndeletniciri), iar cu apariția ariilor protejate Ramsar (umede) accesul a fost limitat • Soluții alternative cu crearea de locuri de muncă ar putea fi atractiv pentru populația locală (inclusiv pentru cei ce practică activități ilegale, precum braconajul care este o practică comună în zonele umede) • Conștientizarea populației locale, mai ales a tinerii generații, de rând cu revitalizarea unei culturi ecologice ar fi încă o șansă de a păstra zonele umede cu toată diversitatea biologică și culturală

5

Document legislativ: Regulamentul de funcționare a Rezervației biosferei „Prutul de Jos” (HG Nr. 122 din 12.08.2021)

Ce trebuie modificat sau/și revizuit, adăugat (la general și specific)?	Motivul revizuirii sau intervenției de modificare?
<p>Documentul necesită a fi revizuit integral.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Este un regulament prea general și fără detalizări specifice • Nu sunt clar indicate suprafețele/terenurile gestionate de structurile de stat și private • Sarcinile și obiectivele necesită reformulare • Zonarea este insuficientă (zonele nucleu sunt foarte mici), extragerea petrolului nu este adresată explicit și univoc, delimitările anunțate nu corespund stării de lucru în ceea ce privește utilizarea terenurilor • Lucrările silvice propuse nu corespund regimului de arie protejată